

**Aurea Rosa id est preclarissiam[!] expositio sup[er]
euangelia totius anni: de Tempore [et] de Sanctis. tam
s[ecundu]m ordine[m] Predicato[rum] q[uam]
s[ecundu]m Curia[m]**

Mazzolini, Silvestro

[Augsburg], 31. Okt. 1510

VD16 M 1750

Capitulu[m] secundum q[uod] sacra scriptura habet plures sensus sub
eadem littera.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70429)

his locis non ponit fuisse eundem numerum ubique: eo. i. q. predicte minutie in vno loco computatur: non in alio. Hoc autem frequenter patet in libris Regum et Paralipomenon. Tertio modo contingit eorum computatio annorum incipit in vno loco a priori termino: in alio a posteriori. sicut Genes. xv. dictum fuit Abrae q. semen eius futurum erat peregrinum quadringentes annis, et tunc de ista peregrinatione seu mansione in egypto dicitur Exo. xij. q. fuit quadringentes et triginta annorum. q. computatio huius maioris numeri incipit a re q. dictum fuit Abrae Genes. xij. Egredere de terra tua etc. Computatio autem minoris incipit a mansione Isaac: q. fuit trigessimus annus post egressum Abrae de Aram. Quarto modo contingit: eorum diuina scriptura aliqui de futuro loquitur per modum preteriti propter certitudinem prophetie et diuine prescientie: q. fit reuelatio ipsi prophete. Huius exemplum habet Lu. j. ubi beatus Iesus volens docere q. dominus dispenderet iudeos superbos de regno iudee: et dispergeret per mundum humiliares eos: et exaltaret humiles gentiles in christum credituros: ait loquens in preterito. Dispersit superbos mente cordis sui. Deposuit potentem de sede etc. Aduertendum tamen est: q. duplex est prophetia. scilicet conuictoria: et absolute prescientia. In prima non predicat id quod deus videt esse futurum: seu id quod est in prescientia dei: sed id quod est in ordine causarum secundarum. In secundanda pro predicat id quod deus videt esse futurum. Huius exemplum habet iij. Reg. xx. ubi dicitur q. Esaias dixit Ezechie q. de illa egritudine morerere. Tertium est autem q. mors Ezechie erat in causis secundis: quia illa egritudo erat mortalis et causa sufficientis mortis. sed tamen non erat in prescientia dei: quia deus non videt bar mortem ex illa infirmitate futura: alioquin deus fuisset deceptor: cum Ezechias fuerit ab illa egritudine liberatus. Que ergo predicantur primo modo non euentunt semper: ut patet de predicta morte: et de subuersione Antiochie: Jo. ne. iij. Ideo in talibus non habet locum iste modus loquendi de futuro ac si esset preteritum: sed solum in his que predicantur secundo modo. quia talia infallibiliter euentunt. Sexta regula est: q. in sacra scriptura non semper eodem ordine gesta scribuntur et fiunt: sed aliquando per anticipacionem posterius gesta prius scribunt. Aliquando per recapitulacionem fit econ-

uersio: q. scilicet prius facta posterius scribunt. Exemplum huius habet in Genesi. Nam Genes. x. dicitur de filiis Noe. Ab his diuisae sunt insule gentium in regionibus suis vnusquisque secundum linguam suam. Et post in ca. xj. dicitur. Erat autem terra labij vni: et sermonum eorum vnde. Et quod patet q. illud quod in ca. x. dicitur de diuisione linguarum: est dictum per anticipacionem: cum in sequenti. i. in. xj. dicitur q. terra erat vnus labij. i. vnus lingue. Sicut in Genesi postquam Moyse in ca. j. descriperat creationem celi et terre et ornatum et distantiam partium mundi: statim in ca. sequenti. i. secundo dicitur. Iste est generacionis celi et terre in die q. create sunt. Et quo patet q. hoc dicitur per recapitulacionem. Septima regula est de diabolo et eius corpore. Sicut enim dicit beatus Gregorius in quodam sermone. certe iniquus omni diabolus caput est et huius capitis membra sunt omnes iniqui. Ideo propter conexione capitis ad membra scriptura loquens de vno in eodem contextu transit ad loquendum de alio. sicut Esai. xij. loquens de rege Babilonis q. erat diaboli membrum: transit ad loquendum de principe demonum: cum subdit ibidem. Quis cecidit i. lucifer de celo qui mane oriebaris: Et sicut Ezech. xxvij. loquens de principe tyri transit ad loquendum de diabolo: cum subdit ibi. Tu signaculum similitudinis plenius sapia: perfectus decore: in delictis gradus dei fuisti. Quibus igitur his regulis: vel quibusdam aliis necesse est frequenter uti ad intellectum scripturarum evangelij: ut in preceptum patebit.

Capitulum secundum q. sacra scriptura habet plures sensus sub eadem littera.

Sed autem rursus aduertendum q. diuina scriptura plures habet sensus. Sensus quidem multis modis sumi possunt. Sed tamen quantum ad presens pertinet per sensum accipimus id quod mens quis oratione seu applicatione vel sententia audita vel lecta in semetipsa accipit. Est ergo sensus idem quod sententia: seu conceptus mentalis complexus: eo modo q. dicere consueuimus q. oratio perfecta perfectum sensum in auro auditoris generat. Habet ergo diuina scriptura plures sensus. quia ex oratione eam

De sensibus scripturaz

dem audita multe recipiunt in aīo sententia et veritates. In bris Hiero. loquens de Apocalypsi ait. In singulis vrbis multiplices later intelligētie. Huius autem ratione assignat doctor scētus tā in .j. pre. q. .j. q̄ in q̄dlibet: q̄d. vj. q. vj. Ex cuius doctrina scētudū est q̄ sacra scriptura ad hoc est diuinitus ordinata: vt p̄ eā nobis veritas manifestet necessaria ad salutē. Dupl̄r autē p̄r aliq̄ veritas expr̄m̄t et manifestari: vrbis scēz et rebz: inq̄ntum vba res ipsas significant: et vna res etiā potest esse signū alteri rei. Deus autē cū sit oīm rex auctor: non solū vba: sed etiā res p̄t accōmodare ad significandū vt vna sit in figurā alteri. Unde diuina scriptura veritate nob̄ et p̄ vba manifestat: q̄d p̄tinet ad sensum l̄ralem. et etiā p̄ res: q̄d p̄tinet ad spūale. Sed forte diceret aliq̄s q̄ hoc nō videt cōuenienter fieri. Nā diuina scriptura ordinat ad hoc: vt veritatem cognoscā. Hāc autē. s. cognitio nēp̄tari facit nobis difficile ista sensuum varietas: q̄ pfundit intellectum. Ad hoc t̄ndit sanctus Tho. q̄ fm̄ Aug. lib. de doctrina ch̄iana: De ad n̄ram utilitatē statuit vt veritas nobis p̄ scripturā cū aliqua li difficultate innotescat. Primo em̄ ex hoc tollit fastidiū. q̄ difficultas attentionē excitat: que fastidiū expellit. Secūdo tollit occasio supbiendi ex hoc q̄ homo videt se veritatem aut nullo modo: aut cū difficultate posse percipere. Et tertio ex hoc fidei veritas ab infidelium irrisione tuta ē et securā. Unde monet dñs Mat. v. Nolite sanctū dare canibz. Item cōtra p̄dicta arguit. Nam si in diuina scriptura esset ista sensuum multiplicitas: esset nobis magna erroris occasio. Quilibet em̄ posset diuine scripture assignare sensum p̄ libitū suo: et dicere q̄ ille est sensus spūsancti. Ad hoc dicit s. Tho. q̄ fm̄ Aug. lib. de doctrina ch̄iana. Nihil in diuina scriptura tradit per sensus spūalem in aliquo loco: quod sit necessariū ad salutem: quod nō tradat p̄ literalem in alio. Unde nō potest quisq̄ ad libitū suum assignare sensum spūalem. q̄ oportet q̄ talis sensus semp̄ habeat fūdamentū in aliquo literali: alioquin repudiatur. Item cōtra. Nam fm̄ p̄bm̄ lz multa possumus simul scire: tamen non possu-

mus simul nisi vnum intelligere. Prophe te ergo qui diuina verba scribebant: dum scribebant non intelligebant nisi vnum. ergo neq̄ expr̄mebant nisi vnum. quia voces et littere seu scripture sunt signa p̄ceptuuz mentaliū et eisdem subordinant. Ad h̄ re spondet qui supra: q̄ p̄ncipalis auctor diuine scripture est spūsanctus: qui omnia simul intelligit: sed et vn̄ homo potest diu simul intelligere quando vnum est figura alterius. sicut simul apprehendim̄ imaginem et imaginatū. Prophe te ergo s̄telligebant p̄ntia: et futura per p̄sentia significata. Vñ et beatus Hieronymus dicit sup̄ Osee: q̄ p̄phete ita loq̄bant de p̄sentibus q̄ intendebat futura significare. Imo sic innuit idem s. Tho. in q̄stio. de po. q. liij. ar. j. non est incōueniens q̄ diuina virtute Moyse et alijs p̄phetis fuerint reuelate oēs veritates: quas nos de aliquo textu concludere possumus: et eas sub vna serie littere fuisse ab eisdē positas. Sed tñ dato q̄ aliq̄d per vba Moyse significet. quod Moyse non intellexit: stat q̄ spūsanctus illud significauerit et expresserit per moysen. et sic de alijs p̄phetis. Itē p̄tra: q̄ fm̄ August. sup̄ Gen. ad litte. Dicitur est scriptura re autoritas q̄ humani generis capacitas. Sed sensus spūalis nullius est autoritatis cum ex eo nihil p̄bari possit: vt dictum est. Ergo talis sensus nō est sensus diuine scripture. Ad hoc dicit: q̄ sensus spūalis q̄ntum est in se: est maxime autoritatis. Sed quia nos illum ex certitudine nō cognoscimus: ideo ex illo arguere non possumus. Q̄d ideo illud non cognoscim̄ causa est: q̄ iste sensus est fm̄ q̄ vna res significat aliā per q̄dam assimilationē. Potest autē vna res assimilari diuersis. sic leo assimilatur ch̄io rōne fortitudinis: et diabolo ratione rapacitatis. Si ergo aliquid dicat scriptura de leone: non sum certus si de ch̄io loq̄tur: an de diabolo. et nō possum inferre et concludere q̄ talia sint dicta d̄ christo vel diabolo. Sic p̄t patet quo mō sacra eloq̄a plures continent sensus: quod nulli scientie humane cōuenire potest. Et em̄ homo possit fingere aliquam similitudinē ad aliquid significandū: vt poete faciunt: tēnē non possunt ordinare sic res q̄ vna res say

eta sit signū necessariū. i. infallibile fide: si
cur potest deus. Quā aut aliq̄ p̄ similitudines
fictas significant̄ q̄ solū ad significanduz
sunt facte: talis significatio p̄inet solū ad
sensum litteralē: q̄ solus in sciētijis hūanis
inuenit. Vñ d̄r brūs Greg. iij. mora. Sa-
era scriptura oēs scias atq̄ doctrinas ip̄o
locutiōis sue more trāscēdit. quia vno eo-
demq̄ sermone dū narrat gestumpdit my-
sterium. Hec ille.

**Capitulum tertium q̄ oēs sen-
sus scripp̄re ad quatuor reducū-
tur.**

Vrsus aut̄ scire oportet q̄ oēs sacre pagine sensus
ad quatuor reducunt̄: q̄ sunt
Litteralis: Allegoricus: Do-
ralis: et Anagogic⁹. Dicit̄ aut̄ l̄ralis sen-
sus eo q̄ ab ip̄a littera seu ab ip̄is vrb̄ib⁹
accipiat̄ infēditatē eo modo q̄ infra dicet̄.
Allegoric⁹ vō d̄r ab allegoria. Est aut̄
allegoria trop⁹ seu figura q̄ d̄r vnūz aliud
significat. Hac vsus est Chr̄st⁹ euz ait:
Laudite iā riuos pueri sat̄ prata bibeūt.
id est: imponite finē carmib⁹ et canticis ve-
stris: q̄ sat̄ dixit̄ et cantastis. Sicut̄ salua-
tor: Joan. iij. Respiciat̄ inq̄t̄ regiones q̄
albe sunt ad messem. i. ppl̄i sunt dispositi et
p̄pinq̄ vt̄ per fidem qua creditur̄ sunt dō
gregent̄ horreū seu gremiū eccl̄ie militā-
tis: ac tandē etiā trāsp̄ant̄: bonis operi-
bus succedentib⁹ fidei. D̄r aut̄ allegoria
fm̄ aliq̄s: ab allon: q̄ d̄ alienū: et logos ser-
mo: v̄l goze dicere. Unde allegoria q̄st̄ ali-
eniloquiū d̄r. Elegātes vō insertione p̄p̄-
prant̄: q̄. i. vt̄ d̄ctū est: aliud dicit̄ et aliud
significat. Quā igit̄ ista allegoria fit reb⁹:
et nō p̄bis: ad sensum sp̄ialem p̄inet qui
allegoric⁹ d̄r. Quā aut̄ fit verbis: ad l̄te-
rale. Sed d̄ hoc dicit̄ diffuse in seq̄ntib⁹
Doralis vō d̄r: eo q̄ ad instructionē mo-
rū trahat̄. Exemplū huius h̄r Joan. vij.
vbi d̄r: Ambulabat̄ iesus in galileā. Non
em̄ volebat̄ in iudeā ambulare. Iesus em̄
interpretat̄ saluator: et significat̄ moralif
eum qui se et alios querit ad eternā salutē
p̄ducere. Galilea vō interpretatur rota vel
trānigratio: et significat̄ tribulatiōes hu-

tus vite. Sed iudea que interpretat̄ glori-
ficatio: significat̄ adulationes et applaus⁹.
Qui ergo salutem querit potius debet in
galileam q̄ in iudeam p̄ficisci: quia vtili⁹
est et exprobratores q̄ adulatores audire
Anagogic⁹ autem dicit̄ ab anagoge: seu
anagogia quod idem est. Est aut̄ anago-
gia sermo de supernis ac summis reb⁹. D̄-
citur em̄ ab ana: quod est sursum. et goge:
quod est ductio. inde anagoge: v̄l anago-
gia sursum ductio: vel sursum ducēs. Hu-
ius exemplū habetur: et omnium aliorum ī
hac dictione hierusalē: que fm̄ sensum lit-
teralem significat̄ quandam ciuitatē que
fuit sedes regni in iudea. et fuit per Bel-
chisedech fundata: et p̄ Salomonē dilata
et fortificata: et per Heemiam reedificata.
Sed moraliter significat̄ animā fidelem:
fm̄ quem sensum dicit̄ Esa. iij. Consurge
sede hierusalē rē. Allegoricē vō significat̄
eccl̄iam militantem: fm̄ quem sensum d̄-
citur Apocal. xij. Vidi ciuitatem sanctā
hierusalem nouā descendentem de celo sicut̄
sponsā ornata viro suo. Anagogicē vō
significat̄ ecclesiam triumphantē: fm̄ quē
sensem dicit̄ Gal. iij. Illa que sursum est
hierusalem est libera: que est mater nra.
Et sic exemplū positum est in vna dictione
ne: ita potest in vna oratione. Unde
cum dicit̄ in Ps. Lauda hierusalē domi-
nū: lauda deum tur̄m sion. Quā conforta-
uit seras portarum rē. quatuor: modis ex-
poni potest. Notandum est tamē q̄ euz
aliquid p̄t̄ritur nobis de futura vita im-
mediate per v̄ces: iam illud non pertinet
ad sensum anagogicum: sed litteralē. Cū
vō per res traditur: tunc ad anagogicum
pertinet. Cum igitur quatuor sint sensus
Litteralis est fm̄ q̄ p̄voces aliquid ge-
stum: seu aliqua veritas expr̄mit̄ proprie
v̄l metaphoricē. Anagogicus vō q̄n per
res significat̄ aliquid in patria speranduz
Allegoric⁹ vō fm̄ q̄ per res significatur
aliquid in noua lege credendum. Dora-
lis autem fm̄ q̄ res per significatur aliqd̄
operandū. Unde de hoc extant̄ versus ta-
les. Littera gesta docet: quid credas alle-
goria. Doralis quid agas: quo tendas
anagogia. Ad hos quatuor: sensus perti-
nēt oēs sensus de qb⁹ mēto fit in doctri-